

Załączniki do zarządzenia
Ministra Środowiska
z dnia 28 grudnia 2018 r.
(poz. 75)

Załącznik nr 1

**IDENTYFIKACJA I OCENA ISTNIEJĄCYCH I POTENCJALNYCH ZAGROŻEŃ
WEWNĘTRZNYCH I ZEWNĘTRZNYCH ORAZ SPOSOBY ELIMINACJI LUB OGRANICZANIA
TYCH ZAGROŻEŃ I ICH SKUTKÓW**

I. Zagrożenia wewnętrzne istniejące

Lp.	Identyfikacja i ocena ¹⁾ zagrożeń	Sposoby eliminacji lub ograniczania zagrożeń oraz ich skutków
1	<p>Zmiany stosunków wodnych – obniżanie poziomu wód gruntowych zagrażające w szczególności:</p> <p>1) siedliskom przyrodniczym:</p> <p>a) sosnowemu borowi bagiennemu (<i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i>), borealnej świerczynie bagiennej (<i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>), sosnowo-brzozowemu lasowi bagiennemu (<i>Dryopteridi thelypteridis-Betuletum pubescentis</i>),</p> <p>b) nizinnym torfowiskom zasadowym o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (torfowiskom alkalicznym),</p> <p>c) torfowiskom nakredowym (<i>Cladietum marisci, Caricetum buxbaumii</i>),</p> <p>d) torfowiskom przejściowym i trzęsawiskom, przeważnie z roślinnością ze zbiorowiska <i>Scheuchzerio-Caricetea nigrae</i>,</p> <p>e) torfowiskom wysokim z roślinnością torfotwórczą (torfowiskom żywym),</p> <p>f) starorzeczom i naturalnym eutroficznym zbiornikom wodnym ze zbiorowiskami <i>Nympheion</i> i <i>Potamion</i>,</p> <p>g) naturalnym dystroficznym zbiornikom wodnym;</p> <p>2) stanowiskom gatunków:</p> <p>a) poczwarówki zwężonej (<i>Vertigo angustior</i>),</p> <p>b) poczwarówki Geyera (<i>Vertigo geyeri</i>),</p>	<p>1. Działania zmierzające do umieszczania w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego postanowień:</p> <p>1) ograniczających prace ziemne i kopanie stawów, przyczyniających się do obniżania średniego poziomu wód gruntowych, w odległości mniejszej niż 100 m od granic siedlisk i stanowisk gatunków Natura 2000;</p> <p>2) ograniczających możliwość wydobywania kopalin mineralnych i torfu na terenie WPN²⁾;</p> <p>3) uwzględniających konieczność prowadzenia gospodarki wodnej ukierunkowanej na minimalizację poboru wody do celów komunalnych i rolniczych.</p> <p>2. Działania na rzecz utrzymania drobnych zbiorników (oczek) wodnych na obszarze użytków rolnych.</p> <p>3. Prowadzenie działalności edukacyjnej w zakresie ekologicznego znaczenia oczek wodnych dla ekosystemów WPN.</p> <p>4. Wykupy gruntów prywatnych na rzecz WPN lub Skarbu Państwa, w szczególności gruntów przyległych bezpośrednio do jezior i rzek</p>

	<p>c) poczwarówki jajowatej (<i>Vertigo moulinsiana</i>), d) czerwończyka nieparka (<i>Lycaena dispar</i>), e) zalotki większej (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>), f) trzepli zielonej (<i>Ophiogomphus cecilia</i>), g) traszki grzebieniastej (<i>Triturus cristatus</i>), h) kumaka nizinnego (<i>Bombina bombina</i>), i) bobra (<i>Castor fiber</i>), j) wydry (<i>Lutra lutra</i>)</p>	
2	<p>Zanieczyszczenie rzek i jezior ściekami pochodzącymi z gospodarstw domowych oraz z działalności związanej z rolnictwem i przemysłem, zagrażające w szczególności:</p> <p>1) siedliskom przyrodniczym:</p> <p>a) torfowiskom przejściowym i trzęsawiskom, przeważnie z roślinnością ze zbiorowiska <i>Scheuchzerio-Caricetea nigrae</i>,</p> <p>b) torfowiskom żywym,</p> <p>c) twardowodnym oligo- i mezotroficznym zbiornikom z podwodnymi łakami ramienic <i>Charetea</i>,</p> <p>d) starorzeczom i naturalnym eutroficznym zbiornikom wodnym ze zbiorowiskami <i>Nympheion</i> i <i>Potamion</i>,</p> <p>e) naturalnym dystroficznym zbiornikom wodnym;</p> <p>2) stanowiskom gatunków:</p> <p>a) aldrowandy pęcherzykowatej (<i>Aldrovanda vesiculosa</i>), b) krasnorostu (<i>Hildenbrandtia rivularis</i>), c) poczwarówki zwężonej (<i>Vertigo angustior</i>), d) poczwarówki Geyera (<i>Vertigo geyeri</i>), e) poczwarówki jajowatej (<i>Vertigo moulinsiana</i>), f) czerwończyka nieparka (<i>Lycaena dispar</i>), g) zalotki większej (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>), h) kreślinka nizinnego (<i>Graphoderus bilineatus</i>), i) trzepli zielonej (<i>Ophiogomphus cecilia</i>), j) piskorza (<i>Misgurnus fossilis</i>), k) kozy (<i>Cobitis taenia</i>), l) różanki (<i>Rhodeus sericeus</i>),</p>	<p>1. Wspieranie działań jednostek samorządu terytorialnego na rzecz:</p> <p>1) rozbudowy kanalizacji sanitarnej umożliwiającej odprowadzanie ścieków do oczyszczalni w miejscowościach położonych w WPN;</p> <p>2) podłączenia wszystkich gospodarstw do sieci kanalizacyjnej w miejscowościach wyposażonych w kanalizację sanitarną.</p> <p>2. Pozytywne opiniowanie lub uzgadnianie projektów tylko tych przedsięwzięć, które odpowiednio uwzględniają:</p> <p>1) zainstalowanie i zapewnienie prawidłowej eksploatacji kanalizacji burzowej;</p> <p>2) wyposażanie pól biwakowych i kempingów w instalacje sanitarne zapobiegające zanieczyszczeniu gleb, wody gruntowej i powierzchniowej.</p> <p>3. Propagowanie systematycznej modernizacji i stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT) w istniejących oczyszczalniach ścieków na terenie WPN, w celu maksymalnego ograniczania ładunków biogenów odprowadzanych do wód powierzchniowych lub gleb.</p> <p>4. Działania na rzecz ograniczania zabudowy terenów przyległych do jezior i rzek przez postulowanie wyznaczenia i wyłączenia spod zabudowy 100 m strefy ochronnej.</p> <p>5. Działania na rzecz utrzymywania drzewostanów i trwałej pokrywy roślinnej na brzegach jezior i rzek.</p> <p>6. Działania na rzecz utrzymywania dotychczasowych ekstensywnych form użytkowania terenów rolnych sprzyjających</p>

	<p>m) traszki grzebieniastej (<i>Triturus cristatus</i>), n) kumaka nizinnej (<i>Bombina bombina</i>), o) rzekotki drzewnej (<i>Hyla arborea</i>), p) ropuchy paskówki (<i>Epidalea calamita</i>), q) ropuchy zielonej (<i>Bufo viridis</i>), r) ropuchy szarej (<i>Bufo bufo</i>), s) traszki zwyczajnej (<i>Lissotriton vulgaris</i>), t) żaby jeziorkowej (<i>Pelophylax lessonae</i>), u) żaby moczarowej (<i>Rana arvalis</i>), v) żaby wodnej (<i>Pelophylax kl. esculentus</i>), w) żaby trawnej (<i>Rana temporaria</i>), x) grzebiuszki ziemnej (<i>Pelobates fuscus</i>), za) bobra (<i>Castor fiber</i>), zb) wydry (<i>Lutra lutra</i>)</p>	<p>przekształcaniu użytków ornyczych na łąki i pastwiska. 7. Propagowanie ograniczania nawożenia i stosowania chemicznych środków ochrony roślin oraz chlorków do usuwania lodu i śniegu z dróg. 8. Działania edukacyjne na rzecz stosowania zasad dobrej praktyki rolniczej³⁾, w szczególności w części dotyczącej sposobów postępowania z nawozami i środkami ochrony roślin. 9. Działania zmierzające do umieszczania w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zakazów lokalizowania na terenie WPN składowisk odpadów i instalacji do przetwarzania odpadów oraz nowych ferm hodowlanych dla obsady powyżej 40 dużych jednostek przeliczeniowych inwentarza. 10. Oczyszczanie z odpadów brzegów i dna jezior i rzek. 11. Wykup gruntów prywatnych na rzecz WPN. 12. Ograniczanie efektów eutrofizacji wybranych jezior przez sterowanie strukturą gatunkową i liczebnością populacji ryb - biomanipulacja powodująca ograniczenie zakwitów glonów planktonowych</p>
<p>3</p>	<p>Zaburzenia w składzie gatunkowym ichtiofauny – spadek różnorodności oraz zmiany struktury gatunkowej i liczebności ryb, spowodowane: 1) zmianami w strukturze troficznej ekosystemów wodnych; 2) presją kormorana czarnego (<i>Phalacrocorax carbo</i>)</p>	<p>1. Regulacja struktury gatunkowej i liczebności ryb przez: 1) zarybienia wybranych wód WPN wylęgiem i narybkiem gatunków zagrożonych wyginięciem lub spadkiem liczebności; 2) prowadzenie zabiegów restytucyjnych w odniesieniu do gatunków ryb, które przestały występować w WPN; 3) odłowy regulacyjne i kontrolne; 4) badania naukowe i monitoring zmian zachodzących w strukturze i liczebności zespołów ichtiofauny; 5) zwalczanie kłusownictwa rybackiego oraz dostosowanie zasad wędkowania do potrzeb ochrony ekosystemów wodnych, w szczególności przez modyfikowanie metod i terminów wędkowania, określanie gatunków ryb oraz ich minimalnych rozmiarów uprawniających do pozyskania;</p>

		<p>6) pozyskanie ikry siei (<i>Coregonus lavaretus</i>), sielawy (<i>Coregonus albula</i>) i szczupaka (<i>Esox lucius</i>), hodowla wylęgu na potrzeby zarybień wód WPN w warunkach kontrolowanych.</p> <p>2. Działania mające na celu ograniczenie presji kormorana czarnego (<i>Phalacrocorax carbo</i>):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) monitoring liczebności; 2) uwzględnianie presji kormorana na poszczególne gatunki ryb przy ustalaniu wielkości odłowów regulacyjnych; 3) kompensacja presji na rybostan przez zarybienia; 4) niedopuszczanie do zakładania nowych kolonii lęgowych, w szczególności przez płoszenie ptaków; 5) podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia liczby ptaków
4	<p>Pogarszanie się warunków sanitarnych i tlenowych w strefie litoralu jezior</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zimowe koszenie części trzcinowisk, niepowodujące niszczenia siedlisk bytowania ptaków. 2. Częściowe usuwanie z wybranych akwenów skoszonej roślinności wynurzzonej.
5	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zmniejszanie się powierzchni siedlisk otwartych i zbiorowisk leśnych z gatunkami światłożądnymi w wyniku sukcesji ekologicznej na skutek zaprzestania koszenia i wypasu oraz zalesiania. 2. Zanikanie cennych zbiorowisk łąkowych w wyniku zbyt intensywnego użytkowania łąkowego. 3. Przekształcanie łąk i muraw w grunty orne, zagrażające: <ol style="list-style-type: none"> 1) siedliskom przyrodniczym: <ol style="list-style-type: none"> a) niżowym świeżym łąkom użytkowanym ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>), b) ziołoroślom nadrzecznym (<i>Convolvuletalia sepium</i>), c) zmiennowilgotnym łąkom trzęślicowym (<i>Molinion</i>), d) torfowiskom alkaicznym, e) torfowiskom nakredowym (<i>Cladietum marisci</i>, <i>Caricetum buxbaumii</i>), f) torfowiskom przejściowym i trzęsawiskom, przeważnie z roślinnością ze zbiorowiska <i>Scheuchzerio-Caricetea nigrae</i>, 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zachowanie dotychczasowego sposobu użytkowania terenów rolniczych - udziału powierzchni poszczególnych rodzajów użytków. 2. Wspieranie działań na rzecz utrwalenia dotychczasowego sposobu użytkowania siedlisk przyrodniczych Natura 2000. 3. Wspieranie działań na rzecz utrzymania podobnego sposobu zagospodarowania powierzchni ziemi na obszarach przyległych do siedlisk przyrodniczych Natura 2000. 4. Przywracanie i podtrzymywanie tradycyjnej gospodarki łąkarskiej – ekstensywnego użytkowania łąk i pastwisk z jednoczesnym, co najwyżej 2-3 krotnym koszeniem lub wypasem w ciągu roku. 5. Działania na rzecz usuwania, poza 10-metrową strefą brzegową wód, zadrzewień i zarośli z gruntów ewidencjonowanych jako łąki i pastwiska. 6. Promocja i wdrażanie programów rolno-środowiskowo-klimatycznych sprzyjających ekstensywnemu użytkowaniu łąk i pastwisk.

	<p>g) torfowiskom żywym, h) roślinności okrajkowej z klasy <i>Trifolio-Geranietea</i>, i) gatunkom typowym dla widnych lasów (<i>Serratulo-Pinetum</i>, <i>Potentillo albae-Quercetum</i>, <i>Peucedano-Pinetum</i>); 2) gatunkom roślin: a) leńca bezpodkwiatkowego (<i>Thesium ebracteatum</i>), b) sasanki otwartej (<i>Pulsatilla patens</i>), c) obuwika pospolitego (<i>Cypripedium calceolus</i>); 3) gatunkom ptaków: a) błotniaka stawowego (<i>Circus aeruginosus</i>), b) trzmielojada (<i>Pernis apivorus</i>), c) orlika krzykliwego (<i>Clanga pomarina</i>), d) derkacza (<i>Crex crex</i>)</p>	<p>7. Wspieranie działań na rzecz niezalesiania siedlisk przyrodniczych Natura 2000 o charakterze łąk i muraw. 8. Działania na rzecz utrzymywania najcenniejszych otwartych powierzchni nieleśnych przez wypas, cykliczne koszenie, usuwanie drzew i krzewów pochodzących z sukcesji naturalnej, z usuwaniem pozyskanej biomasy. 9. Tworzenie stanowisk zastępczych dla gatunków występujących dotychczas na przekształcanych siedliskach. 10. Kształtowanie warunków siedliskowych sprzyjających utrzymaniu populacji gatunków będących przedmiotem ochrony występujących na przekształcanych siedliskach. 11. Wykup gruntów prywatnych na rzecz WPN lub Skarbu Państwa</p>
6	<p>Rozprzestrzenianie się obcych gatunków roślin i zwierząt, zagrażających gatunkom rodzimym oraz siedliskom przyrodniczym: 1) grądowi subkontynentalnemu (<i>Tilio-Carpinetum</i>); 2) łągom olszowo-jesionowym (<i>Fraxino-Alnetum</i>); 3) sosnowemu borowi bagiennemu (<i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i>); 4) borealnej świerczynie na torfie (<i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>); 5) sosnowo-brzozowemu lasowi bagiennemu (<i>Dryopteridi thelypteridis-Betuletum pubescentis</i>); 6) ziołoroślom nadrzecznym (<i>Convolvuletalia sepium</i>); 7) wszystkim wodnym siedliskom Natura 2000 znajdującym się na obszarze WPN.</p>	<p>1. Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia wprowadzania na obszar WPN obcych gatunków roślin i zwierząt. 2. Monitoring dynamiki rozprzestrzeniania się gatunków obcych oraz podejmowanie koniecznych działań ograniczających ich liczebność. 3. Zwalczanie gatunków obcych roślin i zwierząt o cechach inwazyjnych na terenach objętych ochroną czynną oraz krajobrazową. 4. Działania zmierzające do umieszczania w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego postanowień ograniczających powstawanie nowej zabudowy, która może sprzyjać wprowadzaniu obcych gatunków flory do środowiska. 5. Prowadzenie działań edukacyjnych, wskazujących na zagrożenia wynikające z inwazji gatunków obcych</p>
7	<p>Presja urbanizacyjna powodująca zanikanie gatunków roślin i zwierząt i ich ostoi, w szczególności: 1) roślin: a) leńca bezpodkwiatkowego (<i>Thesium ebracteatum</i>), b) sasanki otwartej (<i>Pulsatilla patens</i>), c) gatunków światłolubnych i ciepłolubnych widnych lasów i ich skrajów oraz muraw: <i>Anemone</i></p>	<p>1. Działanie na rzecz ograniczenia urbanizacji WPN, w szczególności zabudowy obszarów położonych poza strefami zwartej zabudowy. 2. Ograniczanie niepokojenia zwierząt przez dostosowanie zasad udostępniania WPN do wymagań ochrony gatunków</p>

	<p><i>sylvestris</i>, <i>Asperula tinctoria</i>, <i>Dianthus arenarius</i>, <i>Hypericum montanum</i>, <i>Lathyrus laevigatus</i>, <i>Lathyrus pisiformis</i>, <i>Oxytropis pilosa</i>, <i>Pulsatilla pratensis</i>, <i>Trifolium rubens</i>,</p> <p>d) gatunków nieleśnych torfowisk niskich, przejściowych i nakredowych oraz łąk zmiennowilgotnych: <i>Betula humilis</i>, <i>Carex buxbaumii</i>, <i>Carex chordorrhiza</i>, <i>Dactylorhiza incarnata</i> subsp. <i>ochroleuca</i>, <i>Pedicularis sceptrum-carolinum</i>, <i>Trollius europaeus</i>;</p> <p>2) wszystkich gatunków płazów, w szczególności traszki grzebieniastej (<i>Triturus cristatus</i>) i kumaka nizinnego (<i>Bombina bombina</i>);</p> <p>3) ptaków:</p> <p>a) bociana czarnego (<i>Ciconia nigra</i>),</p> <p>b) bielika (<i>Haliaeetus albicilla</i>),</p> <p>c) orlika krzykliwego (<i>Clanga pomarina</i>),</p> <p>d) błotniaka stawowego (<i>Circus aeruginosus</i>),</p> <p>e) kani czarnej (<i>Milvus migrans</i>),</p> <p>f) kani rudej (<i>Milvus milvus</i>),</p> <p>g) gąsiorka (<i>Lanius collurio</i>),</p> <p>4) ssaków – rysia (<i>Lynx lynx</i>)</p>	
8	<p>Urbanizacja i rozbudowa infrastruktury drogowej, powodująca fragmentację siedlisk prowadzącą do izolacji miejsc występowania gatunków, zwiększenia ich śmiertelności w wyniku kolizji drogowych i pogorszenia się wskaźników stanu ochrony – zagrożenia dotyczą w szczególności gatunków:</p> <p>1) rysia (<i>Lynx lynx</i>);</p> <p>2) wilka (<i>Canis lupus</i>);</p> <p>3) kumaka nizinnego (<i>Bombina bombina</i>);</p> <p>4) traszki grzebieniastej (<i>Triturus cristatus</i>);</p> <p>5) ptaków szponiastych</p>	<p>1. Działanie na rzecz wyznaczenia korytarzy ekologicznych oraz ich wprowadzania do planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin.</p> <p>2. Monitoring śmiertelności gatunków.</p> <p>3. Wnioskowanie o umieszczenie znaków ostrzegawczych i ograniczeń prędkości na drogach, na których dochodzi do licznych kolizji zwierząt z pojazdami.</p> <p>4. Działanie na rzecz budowy przejść dla zwierząt w miejscach o wysokiej ich śmiertelności, wynikającej z kolizji z pojazdami.</p> <p>5. Organizowanie akcji ochrony płazów w czasie ich migracji rozrodczych, w szczególności ustawianie płotków i przenoszenie płazów przez drogi.</p> <p>6. Działanie na rzecz utrzymania obecnych klas dróg przecinających WPN</p>
9	<p>Urbanizacja WPN prowadząca do pogorszenia walorów krajobrazowych</p>	<p>1. Działanie na rzecz wprowadzenia do studiów uwarunkowań i kierunków</p>

		<p>zagospodarowania przestrzennego gmin oraz do ich miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego postanowień obejmujących:</p> <ol style="list-style-type: none">1) wyłączenie określonych terenów spod zabudowy;2) ochronę i kształtowanie regionalnych układów osadniczych;3) rozplanowanie budynków w zagrodach, zieleni i ogrodzeń;4) zachowanie regionalnego stylu architektury. <p>2. Działanie na rzecz ograniczania umieszczania na terenie WPN nowej infrastruktury komunikacyjnej i technicznej, w szczególności dróg, linii energetycznych, stacji bazowych telefonii komórkowych, wysokich kominów.</p> <p>3. Wykupy gruntów na rzecz WPN lub Skarbu Państwa.</p> <p>4. Promowanie dobrych praktyk w przypadku nowych inwestycji, konserwacji i remontów obiektów istniejących.</p> <p>5. Promowanie rodzimych gatunków roślin do nasadzeń wokół nowobudowanych obiektów i obiektów istniejących</p>
10	Negatywne oddziaływanie czynników biotycznych i abiotycznych zagrażające trwałości wykonywanych zabiegów renaturyzacji zbiorowisk leśnych pochodzenia antropogenicznego	<ol style="list-style-type: none">1. Przywracanie cech drzewostanu - składu gatunkowego i struktury przestrzennej, charakterystycznych dla potencjalnego zespołu leśnego przez:<ol style="list-style-type: none">1) cięcia regulujące strukturę przestrzenną, gatunkową i wiekową – cięcia pielęgnacyjno-hodowlane i ochronne;2) dolesianie wybranych luk i przerzedzeń, poprawki i uzupełnienia gatunkami zgodnymi z odtwarzanym zespołem leśnym;3) porządkowanie powierzchni i przygotowanie gleby pod odnowienia, w szczególności mechaniczne rozdrabnianie gałęzi z pozostawieniem zrębków na powierzchni;4) pielęgnację upraw leśnych;5) inicjowanie i wspieranie odnowień naturalnych gatunków drzew typowych dla odtwarzanego zespołu leśnego.2. Monitorowanie i prognozowanie występowania owadów stanowiących zagrożenie dla drzewostanów.3. Ograniczanie masowego pojawienia się (gradacji) owadów odżywiających się tkankami drzew (kambiofagi), w celu

		<p>opóźnienia procesu rozpadu drzewostanów z dominacją świerka (<i>Picea abies</i>) lub sosny (<i>Pinus silvestris</i>), przez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wyszukiwanie i usuwanie drzew zasiedlonych, z wyłączeniem drzew martwych i obumierających umożliwiającą osiągnięcie właściwego stanu ochrony gatunków wymagających martwego drewna; 2) wykładanie pułapek na owady (feromonowych i drzew pułapkowych); 3) korowanie drewna zasiedlonego przez kambiofagi
11	<p>Niedostatek martwych i obumierających drzew uniemożliwiający osiągnięcie właściwego stanu ochrony gatunków, w tym niezapewniający niezbędnej bazy pokarmowej, wymagających martwego drewna jako podstawowego środowiska ich bytowania, w szczególności grzybów, owadów i następujących gatunków ptaków:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) dzięcioła biało-grzbietego (<i>Dendrocopos leucotos</i>); 2) dzięcioła trójpalczastego (<i>Picoides tridactylus</i>). 	<p>Pozostawianie martwych drzew stojących (posusz czynny i jałowy) i drewna leżącego o zróżnicowanych wymiarach i w różnych stadiach rozkładu: drzew o ponadprzeciętnych rozmiarach, spróchniałych (ze zgnilizną) i z owocnikami grzybów (hubami), z dziuplami, gniazdami ptaków, o nietypowym pokroju, domieszkowych gatunków pionierskich – brzozy (<i>Betula pendula</i>), wierzby iwy (<i>Salix caprea</i>), osiki (<i>Populus tremula</i>)</p>
12	<p>Zubożenie składu gatunkowego i uproszczenie struktury przestrzennej silnie przekształconych antropogenicznie drzewostanów zdominowanych przez gatunki iglaste, szczególnie w siedlisku przyrodniczym grądu subkontynentalnego (<i>Tilio-Carpinetum</i>), mające bezpośredni wpływ na zły stan zachowania tego siedliska</p>	<p>Prowadzenie aktywnych działań rekonstrukcyjnych służących poprawie niewłaściwego stanu zachowania siedliska - jego struktury i funkcji:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zwiększenie udziału drzew liściastych gatunków grądowych, takich jak grab (<i>Carpinus betulus</i>), lipa (<i>Tilia cordata</i>), klon (<i>Acer platanoides</i>) i dąb (<i>Quercus robur</i>); 2) pozostawianie martwego drewna; 3) zahamowanie ekspansji gatunków lekkonasiennych – brzozy (<i>Betula pendula</i>) i osiki (<i>Populus tremula</i>) – z pozostawieniem ich w domieszce; 4) stopniowe ograniczanie liczebności świerka (<i>Picea abies</i>) i sosny (<i>Pinus silvestris</i>) oraz eliminacja gatunków obcych
13	<p>Szkody w lasach i uprawach rolnych powodowane przez ssaki roślinożerne</p>	<p>1. Ochrona drzewostanów i upraw rolnych przez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) regulację liczebności oraz struktury wiekowej i płciowej (odstrzały redukcyjne) jelenia (<i>Cervus elaphus</i>); 2) zabezpieczanie upraw leśnych przed zgryzaniem i spałowaniem za pomocą

		<p>ogrodzeń i repelentów;</p> <p>3) zwiększenie bazy żerowej przez uprawę poletek śródleśnych z uprawami rolnymi.</p> <p>2. Monitoring szkód w drzewostanach i uprawach rolnych.</p> <p>3. Analiza uwarunkowań ekologicznych wpływających na stan populacji jelenia, w szczególności relacji drapieżnik-ofiara, analiza przyrostu naturalnego populacji, śmiertelności osobników, migracji osobników.</p> <p>4. Ochrona drzewostanów i zadrzewień przed zgryzaniem przez bobry przez mechaniczne zabezpieczanie pni</p>
14	Pożary lasów, wywoływane w szczególności wypalaniem łąk i ściernisk oraz nieostrożnością osób posługujących się źródłami otwartego ognia, zagrażające w szczególności drzewostanom iglastym na siedliskach borowych	<p>1. Dostosowywanie zabezpieczenia przeciwpożarowego obszarów leśnych do II kategorii zagrożenia pożarowego lasu, w tym:</p> <p>1) utrzymywanie w stanie zapewniającym przejezdność dla wozów strażackich, wyznaczonych na dojazdy pożarowe następujących dróg leśnych: Królówek – Wiatrołuża, oddz. 58 – osada Samle I, oddz. 58 – osada Samle II, oddz. 58 – oddz. 53, Leszczewek – Huta, oddz. 49 – oddz. 65, Sobolewo – Krzywe, Płociczno – Wasilczyki, Sobolewo – oddz. 164, Sobolewo – oddz. 148, oddz. 148 – Zatoka Słupiańska, Sobolewo – oddz. 116, oddz. 388 – oddz. 392, oddz. 263 – oddz. 251, oddz. 242 – oddz. 230, Czerwony Krzyż – Zatoka Krzyżańska, Wysoki Most – Lipowe, Lipowe – oddz. 346, oddz. 205 – oddz. 235, oddz. 246 – oddz. 282;</p> <p>2) organizowanie baz sprzętu do gaszenia pożarów lasu;</p> <p>3) organizowanie obserwacji i patrolowania lasów w celu wczesnego wykrywania pożarów;</p> <p>4) organizowanie punktu alarmowo-dyspozycyjnego (PAD).</p> <p>2. Monitorowanie zagrożenia pożarowego obszarów leśnych.</p> <p>3. Prowadzenie dyżurów przeciwpożarowych.</p> <p>4. Wprowadzanie ograniczenia wstępu do lasu w okresach utrzymującego się najwyższego zagrożenia pożarowego.</p> <p>5. Edukacja społeczności lokalnej oraz odwiedzających.</p>

		<p>6. Współpraca z Państwowym Gospodarstwem Leśnym Lasy Państwowe oraz Państwową Strażą Pożarną i ochotniczymi strażami pożarnymi w zakresie zapobiegania pożarom lasów.</p> <p>7. Wspieranie starań o dofinansowywanie i doposażanie jednostek ochotniczej straży pożarnej na terenie gmin, w których położony jest WPN</p>
15	<p>Niezgodne z prawem korzystanie z zasobów WPN, w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kłusownictwo; 2) nielegalny zbiór lub odłów chronionych gatunków roślin, grzybów i zwierząt 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Współpraca z Policją, Strażą Leśną, Państwową Strażą Rybacką i innymi służbami oraz z miejscową ludnością w zakresie zapobiegania oraz zwalczania szkodnictwa leśnego. 2. Patrowanie obszaru WPN, w celu ograniczania kłusownictwa oraz nielegalnego pozyskiwania roślin i grzybów, kontrolowanie osób dokonujących amatorskich połowów ryb. 3. Usuwanie urządzeń kłusowniczych. 4. Szkolenie pracowników WPN w zakresie umiejętności rozpoznawania gatunków roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną. 5. Prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie przestrzegania przepisów obowiązujących na terenie WPN
16	<p>Zanikanie tradycyjnie stosowanych sposobów użytkowania gruntów w krajobrazie rolniczym, w szczególności takich jak sposoby ekstensywne, bez monokultur, zagrażające w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) orlikowi krzykliwemu (<i>Clanga pomarina</i>); 2) derkaczowi (<i>Crex crex</i>); 3) trzmielojadowi (<i>Pernis apivorus</i>); 4) gąsiorkowi (<i>Lanius collurio</i>); 5) błotniakowi stawowemu (<i>Circus aeruginosus</i>); 6) rzadkim gatunkom roślin segetalnych 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Propagowanie tradycyjnych sposobów użytkowania gruntów, mających na celu utrzymanie mozaikowego krajobrazu rolniczego. 2. Wykup gruntów przyrodniczo cennych na rzecz WPN lub Skarbu Państwa. 3. Działania na rzecz niezalesiania użytków rolnych. 4. Utrzymanie terenów użytkowanych rolniczo przez WPN zgodnie z tradycyjnymi sposobami użytkowania. 5. Przeciwdziałanie urbanizacji gruntów rolnych
17	<p>Zanieczyszczenia powietrza i gleb</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sprzątanie odpadów we współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego. 2. Działania na rzecz likwidacji miejsc nieprzeznaczonych do składowania odpadów i rekultywacji terenów zdegradowanych. 3. Termomodernizacja budynków stanowiących własność WPN oraz modernizacja systemów ich ogrzewania. 4. Wprowadzanie i popularyzacja technologii wykorzystania źródeł energii

		nieoddziałujących negatywnie na walory przyrodnicze, kulturowe i krajobrazowe WPN. 5. Monitoring jakości powietrza i gleb w oparciu o dane zbierane przez Stację Bazową Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego „Wigry”. 6. Prowadzenie działalności edukacyjnej w zakresie przeciwdziałania i ograniczania zanieczyszczeniom powietrza i gleby
18	Pogarszanie się stanu obiektów dziedzictwa kulturowego	1. Remonty, konserwacja i rewitalizacja obiektów zabytkowych będących własnością WPN. 2. Propagowanie ochrony zabytków i obiektów zabytkowych stanowiących własność innych podmiotów. 3. Działania na rzecz zabezpieczenia stanowisk archeologicznych przed nieuprawnioną eksploracją. 4. Działania edukacyjne zmierzające do podtrzymania i kształtowania świadomości społeczności lokalnych, poczucia tożsamości i odpowiedzialności za dobra kultury materialnej i niematerialnej. 5. Współpraca ze służbami konserwatorskimi, samorządami lokalnymi i organizacjami pozarządowymi w zakresie ochrony obiektów dziedzictwa kulturowego
19	Niepełny zakres wiedzy dotyczącej zasobów, tworów i składników przyrody, dziedzictwa kulturowego oraz procesów ekologicznych utrudniający prawidłową ochronę przyrody i dziedzictwa kulturowego	1. Badanie dynamiki zmian stanu i funkcjonowania zasobów, tworów i składników przyrody oraz procesów ekologicznych. 2. Rozwijanie badań naukowych i monitoringu środowiska przyrodniczego. 3. Prowadzenie inwentaryzacji przyrodniczej i dóbr kultury, w szczególności zabytków, cmentarzy, obiektów małej architektury
20	Nieszczęśliwe zdarzenia losowe, którym ulegają zwierzęta	Leczenie i okresowe przetrzymywanie zwierząt wymagających opieki w Ośrodku Rehabilitacji Zwierząt WPN, w celu doprowadzenia ich do stanu umożliwiającego powrót do naturalnego środowiska
21	Synantropizacja dziko występujących zwierząt, w szczególności osobników wilka (<i>Canis lupus</i>), z uwagi na obecność zwierząt gospodarskich	Współdziałanie w zakresie zabezpieczania łąk i pastwisk, na których wypasane są zwierzęta gospodarskie, przy użyciu fladrow oraz pastuchów elektrycznych

II. Zagrożenia wewnętrzne potencjalne

Lp.	Identyfikacja i ocena ¹⁾ zagrożeń	Sposoby eliminacji lub ograniczania zagrożeń oraz ich skutków
-----	--	---

1	<p>Nasilająca się presja urbanizacyjna, zagrażająca zachowaniu różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej oraz walorów krajobrazowych WPN</p>	<p>1. Współdziałanie z jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie wprowadzenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego postanowień wskazujących obszary, które powinny zostać wyłączone z zabudowy.</p> <p>2. Edukacja społeczności lokalnej w zakresie zagrożeń dla krajobrazu i przyrody WPN związanych z urbanizacją</p>
2	<p>Intensyfikacja rolnictwa i związane z nią:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) specjalizacja, mechanizacja i chemizacja produkcji rolnej, której konsekwencją są monokultury i zanieczyszczenie środowiska; 2) scalanie gruntów, których konsekwencją jest zanikanie tradycyjnego krajobrazu (miedz, śródpolnych zadrzewień, terenów podmokłych i o charakterze bagiennym) 	<p>Działania na rzecz rozwoju rolnictwa ekologicznego łączącego przyjazne środowisku praktyki gospodarowania, wspomagającego wysoki stopień różnorodności biologicznej, wykorzystującego naturalne procesy ekologiczne oraz zapewniającego właściwy dobrostan zwierząt</p>
3	<p>Negatywne oddziaływanie turystów korzystających z WPN, zagrażające w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) twardowodnym oligo- i mezotroficznym zbiornikom z podwodnymi łąkami ramienic <i>Charetea</i>; 2) starorzeczom i naturalnym eutroficznym zbiornikom wodnym ze zbiorowiskami <i>Nympheion</i> i <i>Potamion</i>; 3) naturalnym dystroficznym zbiornikom wodnym; 4) grądowi subkontynentalnemu (<i>Tilio-Carpinetum</i>); 5) łągom jesionowo-olszowym (<i>Fraxino-Alnetum</i>); 6) sosnowemu borowi bagiennemu (<i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i>); 7) borealnej świerczynie na torfie (<i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>); 8) sosnowo-brzozowemu lasowi bagiennemu (<i>Dryopteridi thelypteridis-Betuletum pubescentis</i>); 9) torfowiskom przejściowym i trzęsawiskom (przeważnie z roślinnością ze zbiorowiska <i>Scheuchzerio-Caricetea nigrae</i>); 10) torfowiskom żywym; 11) roślinności okrajkowej z klasy <i>Trifolio-Geranietea</i> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wprowadzanie ograniczeń lub modyfikowanie zasad ruchu turystycznego i udostępniania WPN zarządzeniami Dyrektora WPN w przypadku, kiedy wyniki prowadzonego monitoringu przyrodniczego wskażą na pogarszanie się stanu ochrony gatunków i ekosystemów. 2. Rozbudowa i utrzymanie infrastruktury zabezpieczającej przedmioty ochrony przed degradacją, w tym budowa kładek, barierek, punktów widokowych. 3. Prowadzenie działań edukacyjnych mających na celu ograniczenie ruchu turystycznego na obszarach, na których znajdują się zagrożone siedliska

III. Zagrożenia zewnętrzne istniejące

Lp.	Identyfikacja i ocena ¹⁾ zagrożeń	Sposoby eliminacji lub ograniczania zagrożeń oraz ich skutków
1	Eutrofizacja i zanieczyszczenie wód dopływających do ekosystemów wodnych WPN spoza jego granic	<p>1. Wspieranie działań jednostek samorządu terytorialnego na rzecz:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) rozbudowy kanalizacji sanitarnej umożliwiającej odprowadzanie ścieków do oczyszczalni w miejscowościach położonych w zlewni wód WPN⁴⁾ poza jego granicami; 2) poprawy skuteczności oczyszczania ścieków; 3) podłączenia wszystkich gospodarstw do sieci kanalizacyjnej w miejscowościach wyposażonych w kanalizację sanitarną w zlewni wód WPN poza jego granicami. <p>2. Pozytywne opiniowanie lub uzgadnianie przedsięwzięć, które uwzględniają zainstalowanie kanalizacji burzowej.</p> <p>3. Promowanie metod usuwania zanieczyszczeń z wód burzowych i roztopowych.</p> <p>4. Działania na rzecz ograniczania dopływu substancji chemicznych z obszarów użytkowanych rolniczo i terenów zurbanizowanych.</p> <p>5. Uzgadnianie studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które zapobiegą lokalizacji w otulinie WPN składowisk odpadów, które mogą spowodować zanieczyszczenie wód dopływających do WPN</p>
2	Zmiany stosunków wodnych w otulinie WPN negatywnie wpływające na WPN	<p>Współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego na rzecz wprowadzenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego postanowień dotyczących utrzymania poziomu wód powierzchniowych właściwego dla ochrony mokradeł i torfowisk przed osuszeniem, w szczególności w zakresie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) konieczności zabezpieczenia przed osuszeniem terenów podmokłych - mokradeł i torfowisk, przylegających do terenu WPN; 2) lokalizacji kopalń kruszywa w oparciu o monitoring stanów wód powierzchniowych i podziemnych oraz o analizę potencjalnego wpływu wyrobisk kopalnianych na kształtowanie się stosunków wodnych na obszarze WPN

3	Urbanizacja niektórych obszarów otuliny WPN mająca wpływ na przyrodę i kształtowanie się walorów krajobrazowych terenów wewnątrz WPN	Współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego mająca na celu wprowadzenie do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego postanowień dotyczących ograniczania zabudowy obszarów mających bezpośredni wpływ na WPN
4	Rozprzestrzenianie się obcych gatunków roślin i związane z nimi pogorszenie stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, w szczególności: 1) grądu subkontynentalnego (<i>Tilio-Carpinetum</i>); 2) łągu olszowo-jesionowego (<i>Fraxino-Alnetum</i>)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wypracowanie i wdrożenie strategii postępowania z inwazyjnymi gatunkami obcymi, we współpracy z Państwowym Gospodarstwem Leśnym Lasy Państwowe, jednostkami samorządu terytorialnego i innymi instytucjami. 2. Wspieranie działań na rzecz likwidacji pojawiających się w otulinie WPN pojedynczych egzemplarzy i stanowisk obcych gatunków roślin na etapie poprzedzającym ich liczne pojawianie się na obszarze WPN. 3. Podejmowanie współpracy z zainteresowanymi stronami w zakresie edukacji dotyczącej zagrożeń i sposobów zwalczania obcych gatunków roślin
5	Drapieżnictwo ze strony zwierząt hodowlanych, przede wszystkim gatunków obcych o cechach inwazyjnych, głównie wizona amerykańskiego (<i>Neovison vison</i>), stanowiące zagrożenie dla gatunków występujących w WPN	<ol style="list-style-type: none"> 1. Współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego na rzecz wprowadzenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego postanowień uniemożliwiających lokalizowanie ferm zwierząt futerkowych w otulinie WPN, w celu wykluczenia zagrożenia przedostania się drapieżników do WPN w wyniku przypadkowego uwolnienia. 2. Monitoring populacji zwierząt nastawiony na rozpoznanie kierunków napływu i liczebności gatunków obcych. 3. Prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie niebezpieczeństw wynikających z wprowadzania gatunków obcych do środowiska
6	Źródła emisji zanieczyszczeń powietrza powodujących degradację flory WPN znajdujące się na terenach graniczących z WPN	Propagowanie niskoemisyjnych źródeł ciepła oraz wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych, z wyłączeniem siłowni wiatrowych
7	Zanikanie i przekształcanie cennych siedlisk przyrodniczych znajdujących się częściowo w otulinie WPN, a częściowo w WPN	Dążenie do sukcesywnego wykupu na rzecz WPN i objęcia ochroną przylegających do granic WPN gruntów z występującymi na nich cennymi siedliskami roślin i zwierząt, w szczególności położonych:

	<ol style="list-style-type: none"> 1) przy południowo-wschodniej granicy WPN we wsi Sarnetki; 2) przy północno-wschodnim brzegu jeziora Pierty; 3) na cyplu pomiędzy jeziorami Czarne i Krzywe; 4) przylegających do jeziora Długiego wzdłuż zachodniej granicy WPN
--	---

IV. Zagrożenia zewnętrzne potencjalne

Lp.	Identyfikacja i ocena ¹⁾ zagrożeń	Sposoby eliminacji lub ograniczania zagrożeń oraz ich skutków
1	<p>Budowa siłowni wiatrowych i związane z tym negatywne oddziaływanie na ptaki i nietoperze żerujące w i poza granicami WPN, mogące powodować:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) śmiertelność bezpośrednią wskutek zderzeń z turbinami; 2) utratę żerowisk wywołaną płoszeniem lub wskutek przekształceń terenu; 3) zmianę tras przelotów wymuszoną unikaniem zasięgu turbin wiatrowych 	<p>Współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego na rzecz wprowadzenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i planów zagospodarowania przestrzennego województw postanowień ograniczających budowę farm wiatrowych na trasach wędrówek oraz na obszarach żerowania ptaków i nietoperzy, w otulinie WPN i w strefie o szerokości 3 km od granic otuliny WPN, w celu zapewnienia bezpieczeństwa żerowania i migracji gatunków ptaków i nietoperzy żyjących na obszarze WPN albo korzystających z tego obszaru okazjonalnie</p>
2	<p>Inwestycje, głównie drogowe, poza granicami WPN, mogące przyczyniać się do przerwania łączności ekologicznej - korytarzy ekologicznych i do zachwiania przyrodniczej spójności obszaru WPN z siecią obszarów Natura 2000</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Działanie na rzecz wprowadzania postanowień dotyczących korytarzy ekologicznych w planie zagospodarowania województwa podlaskiego, studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. 2. Podejmowanie starań o wprowadzanie jednoznacznych zasad użytkowania terenów w obrębie wyznaczonych korytarzy ekologicznych uwzględniających potrzeby migracji i bytowania zwierząt
3	<p>Zmniejszanie się różnorodności biologicznej w wyniku zanikania rzadkich i chronionych gatunków roślin i zwierząt na terenie WPN na skutek zmian w środowisku przyrodniczym</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Systematyczna rejestracja i monitoring przyrodniczy rzadkich i chronionych gatunków na obszarze WPN. 2. Podejmowanie eksperymentalnych działań zmierzających do zachowania gatunków w przypadku stwierdzenia zmniejszania się stanu liczebnego ich populacji. 3. Współpraca z bankami genów w zakresie zachowania zasobów genetycznych

		i genowych rzadkich i chronionych gatunków roślin i zwierząt WPN. 4. Podejmowanie prób restytucji i wzmacniania populacji zanikających rzadkich gatunków
4	Inwazje obcych gatunków raków zagrażające rodzimym gatunkom w ekosystemach wodnych WPN	Monitoring liczebności oraz eliminowanie obcych gatunków raków z wód WPN przez odławianie
5	Skażenie wód WPN w wyniku migracji zanieczyszczeń chemicznych z odciekami ze składowisk odpadów położonych w zlewni wód WPN poza jego granicami	1. Działanie na rzecz nielokowania składowisk odpadów w pobliżu WPN lub odpowiedniego ich zabezpieczenia przed negatywnym oddziaływaniem na środowisko wodne i glebę zgodnie ze współczesnymi osiągnięciami techniki. 2. Wspieranie samorządów lokalnych w pozyskaniu środków finansowych na likwidację miejsc nieprzeznaczonych do składowania lub magazynowania odpadów i rekultywację terenów zdegradowanych
6	Zanieczyszczanie środowiska powodowane przez nowe obiekty przemysłowe oraz inwestycje drogowe	Współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego na rzecz wprowadzenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i planów zagospodarowania przestrzennego województwa postanowień ograniczających budowę w otulinie WPN obiektów przemysłowych lub inwestycji drogowych mogących negatywnie wpływać na środowisko przyrodnicze wewnątrz WPN
7	Choroby o charakterze epizootii	1. Monitoring stanu zdrowia populacji zwierząt, ze szczególnym uwzględnieniem dzika (<i>Sus scrofa</i>). 2. Wdrożenie procedur postępowania w przypadku stwierdzenia epizootii lub zaobserwowania niepokojących objawów chorobowych

Objaśnienia:

- 1) Ocena zagrożeń wyraża się w ich uszeregowaniu od najistotniejszego.
- 2) WPN – Wigierski Park Narodowy.
- 3) Należy przez to rozumieć zachowywanie Norm i wymogów wzajemnej zgodności w ramach Wspólnej polityki rolnej UE (Cross-Compliance – Common Agriculture Policy) w rozumieniu:
 - a) przepisów ustawy z dnia 5 lutego 2015 roku o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1312) oraz aktów wykonawczych do tej ustawy,
 - b) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1310/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego niektóre przepisy przejściowe w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz zmieniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1305/2013 w zakresie środków i ich rozdziału w odniesieniu do roku 2014, a także zmieniającego rozporządzenie Rady nr 73/2009 oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1307/2013, nr 1306/2013 i nr 1308/2013 w zakresie ich stosowania w roku 2014 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, str. 865—883),

- c) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1307/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego przepisy dotyczące płatności bezpośrednich dla rolników na podstawie systemów wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej oraz uchylającego rozporządzenie Rady nr 637/2008 i rozporządzenie Rady nr 73/2009 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, str. 608—670).
- ⁴⁾ Zlewnia wód WPN – obszar lądu, z którego cały spływ powierzchniowy wód jest odprowadzany przez system strug, strumieni, potoków, rzek i kanałów do punktu, w którym rzeka Czarna Hańcza opuszcza granice WPN.